

XÂY DỰNG CHIẾN LƯỢC TIÊU CHUẨN HÓA THÚC ĐẨY PHÁT TRIỂN HẠ TẦNG CHẤT LƯỢNG QUỐC GIA

NGUYỄN ĐÌNH LUẬN

Chiến lược tiêu chuẩn hóa quốc gia để cập trực tiếp đến tầm nhìn trung, dài hạn của các cơ quan tiêu chuẩn quốc gia và được coi như một công cụ quan trọng để tăng cường cơ sở hạ tầng chất lượng quốc gia. Trong bối cảnh hội nhập kinh tế quốc tế ngày càng sâu rộng, Việt Nam cần xây dựng và ban hành chiến lược tiêu chuẩn hóa quốc gia để thúc đẩy phát triển hạ tầng chất lượng quốc gia, tạo nền tảng nâng cao năng lực cạnh tranh cho doanh nghiệp.

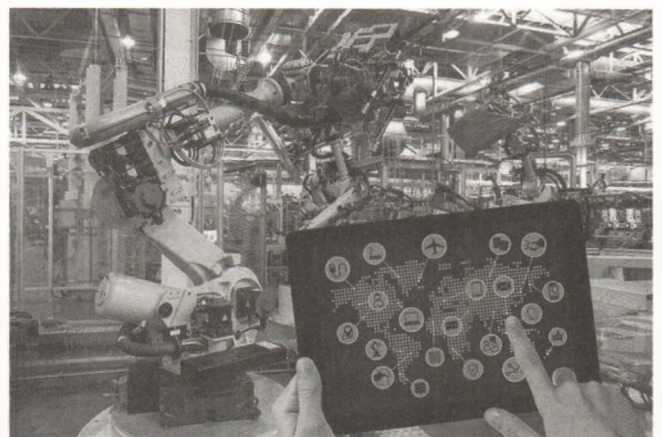
Xây dựng chiến lược tiêu chuẩn hóa quốc gia trong bối cảnh hội nhập

Chiến lược tiêu chuẩn hóa quốc gia là lộ trình chính sách để một quốc gia đảm bảo các ưu tiên chiến lược quốc gia được hỗ trợ bởi tiêu chuẩn quốc gia và quốc tế có liên quan. Chiến lược tiêu chuẩn hóa quốc gia do cơ quan tiêu chuẩn quốc gia tổ chức xây dựng và điều phối thực hiện.

Chiến lược tiêu chuẩn hóa quốc gia được xây dựng dựa trên các ưu tiên về kinh tế, xã hội và môi trường của quốc gia; phù hợp với chiến lược phát triển tổng thể của quốc gia. Hiện nay, đa số tổ chức quốc tế, khu vực và quốc gia đều có chiến lược tiêu chuẩn hóa ở những mức độ khác nhau cho một giai đoạn phát triển nhất định, phổ biến là 5 năm và 10 năm.

Việt Nam đang hội nhập sâu vào nền kinh tế thế giới từ khi trở thành thành viên của Tổ chức Thương mại thế giới (WTO), Hiệp hội các quốc gia Đông Nam Á (ASEAN), Diễn đàn Hợp tác Kinh tế châu Á - Thái Bình Dương (APEC) và nhất là thời gian qua Việt Nam đã ký kết các Hiệp định thương mại tự do thế hệ mới (FTAs) như: Hiệp định Đối tác toàn diện và tiến bộ xuyên Thái Bình Dương (CPTPP), Hiệp định Thương mại tự do Liên minh châu Âu - Việt Nam (EVFTA), Hiệp định Đối tác kinh tế toàn diện khu vực (RCEP). Việc thực thi các Hiệp định này dẫn đến hoạt động sản xuất, kinh doanh và xuất khẩu hàng hóa, dịch vụ ngày càng đối mặt với nhiều quy định, yêu cầu nghiêm ngặt về tiêu chuẩn, quy chuẩn kỹ thuật tại các thị trường nước ngoài.

Bối cảnh đó đòi hỏi Việt Nam cần có chiến lược, định hướng rõ ràng để phát triển hệ thống tiêu chuẩn quốc gia. Từ đó, tạo nền tảng cho sản xuất, kinh doanh, giúp doanh nghiệp Việt Nam tồn tại và

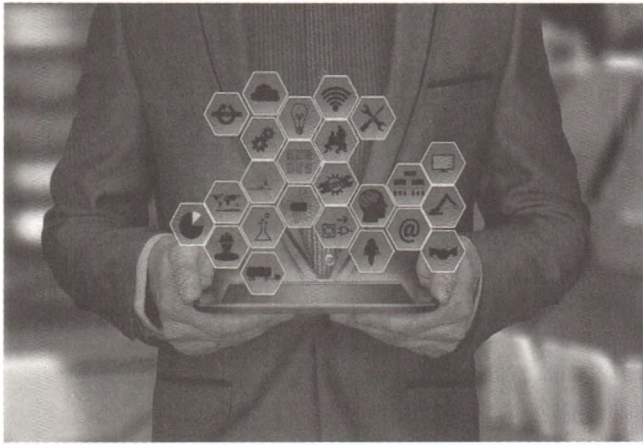

Nhiều doanh nghiệp đã coi vấn đề tiêu chuẩn và chất lượng trở thành giá trị cốt lõi cho hoạt động sản xuất, kinh doanh

giành được lợi thế trong cạnh tranh trên thương trường. Việc ban hành chiến lược tiêu chuẩn hóa quốc gia là yêu cầu cấp thiết giúp Việt Nam xác lập định hướng dài hạn cho việc phát triển hệ thống tiêu chuẩn quốc gia, tập trung nguồn lực của Nhà nước và doanh nghiệp vào việc thực hiện các nhiệm vụ, xác định phương thức tổ chức và hành động nhằm đạt được các mục tiêu mong muốn.

Hướng đến tăng cường cơ sở hạ tầng chất lượng quốc gia

Thời gian qua, với sự phát triển không ngừng, hệ thống tiêu chuẩn quốc gia của Việt Nam (TCVN) đã đáp ứng kịp thời tiến độ, lộ trình hội nhập quốc tế của Việt Nam và góp phần tích cực nâng cao năng suất, chất lượng sản phẩm, hàng hóa, tăng cường xuất khẩu và thuận lợi hóa giao dịch thương mại của Việt. Nhiều doanh nghiệp đã coi vấn đề tiêu chuẩn và chất lượng trở thành giá trị cốt lõi cho hoạt động sản xuất, kinh doanh trong tiến trình đưa hàng Việt ra thế giới.

Việc xây dựng và ban hành Chiến lược tiêu chuẩn hóa đến năm 2030 là cần thiết, góp phần thúc đẩy hình thành mô hình quản lý hoạt động tiêu chuẩn một cách toàn diện

Theo Tổng cục Tiêu chuẩn Đo lường Chất lượng (Bộ Khoa học và Công nghệ), hiện nay, các Bộ, cơ quan ngang Bộ đã ban hành 20 thông tư hướng dẫn thi hành Luật Tiêu chuẩn và Quy chuẩn kỹ thuật; 196 văn bản pháp luật điều chỉnh các lĩnh vực quản lý chuyên ngành có liên quan về tiêu chuẩn, quy chuẩn kỹ thuật. Với hơn 136 Ban kỹ thuật Tiêu chuẩn Việt Nam, 54 Tiểu Ban kỹ thuật và hơn 1.100 chuyên gia đã tham mưu ban hành trên 13.000 TCVN (tỷ lệ hài hòa với tiêu chuẩn quốc tế trên 60%), 800 Quy chuẩn kỹ thuật quốc gia...

Tuy nhiên, hệ thống TCVN hiện nay chưa đáp ứng kịp sự thay đổi to lớn của cuộc Cách mạng công nghiệp 4.0 và việc mở cửa thị trường xuất khẩu. Bên cạnh đó, việc xã hội hóa hoạt động tiêu chuẩn chưa mạnh, đáp ứng nhu cầu thị trường còn hạn chế. Hệ thống Tiêu chuẩn cơ sở còn yếu và hoạt động Ban kỹ thuật chưa bắt nhịp với xu thế mới quốc tế... Do đó, cần sớm rà soát, điều chỉnh chính sách vĩ mô và đổi mới phương thức quản lý, cách tiếp cận hoạt động tiêu chuẩn hóa.

Hiện nay, Tổng cục Tiêu chuẩn Đo lường Chất lượng đã xây dựng và đang lấy ý kiến về Dự thảo Chiến lược tiêu chuẩn hóa đến năm 2030. Mục tiêu chung của Chiến lược nhằm đưa tiêu chuẩn hóa trở thành một biện pháp kỹ thuật, là công cụ đóng góp vào phát triển kinh tế - xã hội; phát triển nguồn nhân lực về tiêu chuẩn hóa cả về chiều rộng và chiều sâu nhằm nâng cao năng lực xây dựng tiêu chuẩn; nâng cao vị thế của Việt Nam trên các tổ chức, diễn đàn tiêu chuẩn hóa của khu vực và quốc tế.

Mục tiêu được đề ra tại Dự thảo Chiến lược tiêu chuẩn hóa đến năm 2030 chia thành 2 giai đoạn cụ thể. Giai đoạn 1 là đến năm 2025 sẽ hoàn thiện việc sửa đổi, bổ sung một số điều của Luật Tiêu chuẩn và

quy chuẩn kỹ thuật, hoàn thiện các văn bản hướng dẫn Luật; đạt được tối thiểu 70% số lượng tiêu chuẩn quốc gia hài hòa với tiêu chuẩn quốc tế và khu vực. Giai đoạn này, phấn đấu đưa Việt Nam trở thành thành viên của Ban Chấp hành của Tổ chức tiêu chuẩn hóa quốc tế (ISO); hoàn thành việc xây dựng cơ sở dữ liệu về Ban kỹ thuật tiêu chuẩn quốc gia và cơ sở dữ liệu thông tin về hệ thống tiêu chuẩn quốc gia.

Giai đoạn 2 là đến năm 2030 sẽ hoàn thành cơ bản hệ thống tiêu chuẩn quốc gia đối với sản phẩm quốc gia, sản phẩm chủ lực, sản phẩm trọng điểm; tất cả các bộ, ngành hoàn thiện việc xây dựng kế hoạch tiêu chuẩn; sẽ có tối thiểu 70% tiêu chuẩn quốc gia mới được phổ biến áp dụng sau khi được công bố. Trong giai đoạn này, sẽ phấn đấu đào tạo và cấp chứng chỉ nghiệp vụ tiêu chuẩn hóa cho tối thiểu 60% chuyên gia xây dựng tiêu chuẩn tại các bộ, ngành, địa phương; tổ chức đào tạo, bồi dưỡng, tập huấn về tiêu chuẩn hóa cho tối thiểu cho 35 trường đại học, cao đẳng và trường nghề; cử 4-6 cán bộ, chuyên gia tham gia vào các ban kỹ thuật, tiểu ban kỹ thuật của ISO và chủ trì 2-3 dự án xây dựng tiêu chuẩn quốc tế; phấn đấu đưa Việt Nam trở thành thành viên của Ban Quản lý kỹ thuật của ISO.

Dự thảo Chiến lược cũng đề ra các nhiệm vụ, giải pháp cụ thể gồm: Tập trung hoàn thiện hệ thống, chính sách pháp luật về hoạt động tiêu chuẩn hóa; phát triển hệ thống tiêu chuẩn đối với sản phẩm quốc gia, sản phẩm chủ lực, sản phẩm trọng điểm; xây dựng, hoàn thiện hệ thống tiêu chuẩn quốc gia; phát triển nguồn nhân lực phục vụ hoạt động tiêu chuẩn hóa; tăng cường hoạt động hợp tác quốc tế trong lĩnh vực tiêu chuẩn hóa; chuyển đổi số trong hoạt động tiêu chuẩn hóa.

Việc xây dựng và ban hành Chiến lược tiêu chuẩn hóa đến năm 2030 là cần thiết, góp phần thúc đẩy hình thành mô hình quản lý hoạt động tiêu chuẩn một cách toàn diện, tối ưu hóa cấu trúc quản trị tiêu chuẩn hóa, nâng cao hiệu quả hoạt động xây dựng và áp dụng tiêu chuẩn, nâng cao trình độ quốc tế hóa tiêu chuẩn. Đồng thời, Chiến lược này sẽ tạo tiền đề thúc đẩy phát triển hạ tầng chất lượng quốc gia nhằm thúc đẩy đổi mới công nghệ, nâng cao năng suất và chất lượng sản phẩm hàng hóa, hội nhập kinh tế quốc tế.

Thông tin tác giả:

PGS., TS. Nguyễn Đình Luận - Trường Đại học Công nghệ TP. Hồ Chí Minh (Hutech)

Email: nd.luan@hutech.edu.vn